

“Ο Σημίτης δεν ξέρει να ήξει παραμύθια”

Ο «άνθρωπος του Προέδρου», ο Γιώργος Πανταγιάς, είναι για τους εχθρούς του ένας σκοτεινός μηχανορράφος που δρα στα υπόγεια του Μεγάρου Μαξίμου.

Για τους φίλους του είναι ο άνθρωπος των δημοσιογράφων στο πλευρό του πρωθυπουργού. Ίσως και το αντίστροφο: ο άνθρωπος του Κώστα Σημίτη στο πλευρό των δημοσιογράφων. Στην πραγματικότητα, ο Γιώργος Πανταγιάς –41 ετών σήμερα– είναι ένας πολιτικός που στο βιογραφικό του και στη δράση του «καθρεφτίζεται» η εξέλιξη –μεγάλου μέρους– του κυβερνητικού κόμματος. Ξεκίνησε ως ΕΚΚΕτζής, με σκληρή συνδικαλιστική δράση. Γοητεύθηκε, όμως, από τον Ανδρέα Παπανδρέου «του ζιβάγκο» και εγκατέλειψε τον «Μεγάλο Τιμονιέρη». Από το ΠΑΣΟΚ τον διέγραψαν το 1984 –ως «αριστεριστή» βεβαίως– κι αν δεν ήταν ο Κώστας Χαλιώτης, ίσως και να μην επέστρεφε. Και το 1985 ανάμεσα στους «λαϊκιστές» και τους «ευρωπαϊστές» επέλεξε τον... Κώστα Σημίτη, τον κύριο καθηγητή του «σταθεροποιητικού οικονομικού προγράμματος».

Μέλος της Κεντρικής Επιτροπής του ΠΑΣΟΚ, ο Γ. Πανταγιάς είναι από το 1996 ένας από τους λίγους –μετρημένους στα δάχτυλα– «ανθρώπους του Προέδρου». Τον ακολουθεί σχεδόν παντού, είναι πάντα παρών, σημειώνει, γράφει, διαβάζει –έτσι κι αλλιώς είναι «βιβλιοφάγος» καθ' ἑξίν– και από το παρελθόν του έχει κρατήσει μόνο μια συνήθεια: να πίνει ρετσίνα στα κουτούκια της Κοκκινιάς.

Πώς είστε; Κουρασμένος μου φαίνεστε. Λάθος κάνετε. Είμαι ορεξάτος.

Είστε έτοιμος για «καθαρά λόγια» ή θα κάνουμε μια συνέντευξη συμβατική; Η συμβατικότητα και ο καθωσπρεπισμός δεν μου ταιριάζουν, το γνωρίζετε. Δεν έθεσα, άλλωστε, κανέναν όρο για την κουβέντα. **Να αρχίσουμε, λοιπόν, από τα παλιά. Πού πήγε ο παλιός «αριστεριστής» που γνώριζα; Συντηρητικοποιηθήκατε.** Ο «αριστεριστής» πήγε μέχρι εκεί που μπορούσε να πάει μια εντελώς λανθασμένη «πολιτική υπόθεση». Χάθηκε. Η «Ιθάκη» ήταν λάθος, το ταξίδι όμως ήταν και πραγματικό και συναρπαστικό. Όσο για τη συντηρητικοποίηση, θα τα πούμε πιο κάτω, νομίζω.

Γιατί όχι τώρα; Σας θέτω ευθέως το ερώτημα: Πόσο «δεξιό» και «συντηρητικοί» είστε όλοι εσείς οι εκσυγχρονιστές του ΠΑΣΟΚ; Ανοιξατε ήδη τη φαρέτρα. Μικρότερος, θεωρούσα τον «συντηρητισμό» περίπου ως ρετινιά. Όμως, πιστεύω ότι η συντήρηση είναι πολύ σοβαρή υπόθεση και κυρίως χρήσιμη. Είναι προτιμότερη από την επιφανειακή άρνηση.

Δώστε μου ένα παράδειγμα. Οι ρόλοι στην οικογένεια. Ο πατέρας, η μάνα θα 'ναι πάντα πατέρας και μάνα. Φυσικά, η αμφισβήτηση πρόσφερε πολλά. Ο πατέρας δεν είναι πια ο πάτερ φαμίλιας. Ούτε η μάνα η σκλάβια της κουζίνας. Όμως, η ουτοπία κατάργησης κάποιων ρόλων κατέρρευσε οριστικά.

Θα μου πείτε ότι το ίδιο ισχύει και στην πολιτική; Ναι. Η ανατροπή του συστήματος αποδείχθηκε ανώφελη ουτοπία. Αντίθετα, η διαρκής βελτίωσή του, ο εξανθρωπισμός του, οι μικρές ανατροπές, η εξάλειψη κάθε αναχρονισμού, η μοναδική πραγματική δυνατότητα.

Με τον σοσιαλισμό στα αζήτητα; Κάθε άλλο! Στα αζήτητα, όμως, πάνε όλες εκείνες οι αντιλήψεις που ήθελαν, π.χ., την κατάργηση της αγοράς ή του αντιπροσωπευτικού συστήματος. Η αγορά, όπως λέει και ο φίλος μου ο Μίμης Ανδρουλάκης, είναι μια ιστορική πραγματικότητα που δεν μπορεί να καταργηθεί με κανένα διάταγμα. Ούτε βεβαίως επιβάλλεται με διατάγματα, βλέπε Ρωσία. Η αγορά και ο καπιταλισμός δεν είναι νομικά οικοδομήματα αλλά ιστορικές πραγματικότητες.

Πρακτικά, σήμερα σε τι διαφέρετε από τους συντηρητικούς; Το γεγονός ότι δύο ομάδες παίζουν στο ί-

διο πρωτάθλημα ή στο ίδιο γήπεδο δεν σημαίνει ότι είναι ίδιες! Οι διαφορές μας είναι μεγάλες. Αγεφύρωτες. Βασική διαφορά μας είναι η σχέση «ατομικού» και «κοινωνικού». Εμείς δίνουμε προτεραιότητα στην κοινωνία. Ενώ για τους φιλελεύθερους το εγωιστικό άτομο αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της ιδεολογίας τους. Εμείς βλέπουμε την αγορά στην υπηρεσία της κοινωνίας και όχι το αντίθετο.

Για να μη μείνουμε στα θεωρητικά, για τα οποία φαίνεστε προετοιμασμένος, πώς απαντάτε στην εσωτερική αντιπολίτευση στο ΠΑΣΟΚ που σας καταλογίζει δεξιά στροφή; Επιτέλους, να σταματήσει αυτό το παραμύθι! Να θεωρείται αριστερότερος όποιος πλειοδοτεί στην εισοδηματική πολιτική! Η πολιτική θέση κάποιου δεν κρίνεται από τη γενναιοδωρία του στο ζήτημα της... κατανάλωσης. Και αποτελεί αποκλειστική ευθύνη του πολιτικού μας φορέα ότι εμπέδωσε στις μάζες αυτή την αντίληψη στη διάρκεια της μεταπολίτευσης. Σ' αυτή τη χώρα συχνά μπερδεύουμε έννοιες και όρους. Εδώ φθάσαμε στο σημείο παραδοσιακοί εκπρόσωποι του ιστορικού «Κέντρου» να πλασάρονται περίπου ως... λενινιστές! Έλεος!

Έχετε κάτι με τους «κεντρώους»; Αν δεν κάνω λάθος, εσείς οι εκσυγχρονιστές μιλάτε για Κεντροαριστερά. Δεν έχω τίποτα με κανέναν. Ανήκω σ' αυτούς που μπήκαν στο ΠΑΣΟΚ λόγω Ανδρέα Παπανδρέου. Τότε, λοιπόν, όλους αυτούς τους κεντρογενείς τους θεωρούσαμε κάτι σαν... αναγκαίο κακό! Ο Ανδρέας έφερε, όπως έχω ξαναπεί, την πολιτική από τον Όλυμπο μιας ελίτ στις καρδιές και στην καθημερινότητα των ταπεινών Ελλήνων.

Η εσωκομματική αντιπολίτευση σας κατηγορεί ότι έχετε εγκαταλείψει τις ιδέες και τα οράματα του Ανδρέα. Είπα κάποτε πως «για να μείνουμε παπανδρεϊκοί, πρέπει να “προδώσουμε” τον Ανδρέα»!

Ευφυολόγημα. Και ευφυολόγημα, αλλά και κάτι περισσότερο. Λένε πως, όταν ο Α. Παπανδρέου ήρθε στην Ελλάδα από τις ΗΠΑ, δυσκολευόταν να βρει την ελληνική απόδοση του όρου «establishment». Τελικώς, όχι μόνο βρήκε τη μετάφραση, αλλά εντόπισε και τις δυνάμεις που αντιπροσωπεύουν το ελληνικό κατεστημένο! Όμως σήμερα, 25 χρόνια μετά την ίδρυση του ΠΑΣΟΚ, σ' αυτό το κατεστημένο ανήκει και τμήμα του ΠΑΣΟΚ. Γι' αυτό, λοιπόν, λέω ότι ▶

λου» την πολιτική τους ηγεμονία «εκ των πραγμάτων». Άλλωστε... η επετηρίδα έχει πλέον καταργηθεί στο σχολείο. Πόσω μάλλον στους πολιτικούς οργανισμούς. Το θέμα δεν είναι αν θα κάνουμε αλλαγές, αλλά πόσο τολμηρές ή βαθιές θα 'ναι. Το κρίσιμο σ' έναν πολιτικό φορέα είναι η δύναμη αυτομεταρρύθμισής του, ανανέωσής του. Αν όμως, αντί αυτής της φυσικής θα 'λεγα τάσης, επικρατήσει η λογική των λόμπι, αν γίνουμε και «κόμμα βαρόνων», το παιχνίδι θα χαθεί.

Δώστε μου μια τολμηρή απάντηση σε ένα ερώτημα των ημερών: Το ΠΑΣΟΚ έχει ανάγκη την «αμφίπλευρη διεύρυνση»; Το ΠΑΣΟΚ πρέπει να τολμήσει την αμφίπλευρη διεύρυνσή του. Να αποκτήσει όλα τα χρώματα της ιριδας! Αυτό δεν έχει το νόημα της ενίσχυσης της πολυσυλλεκτικότητάς του: να πάρουμε από δω, να πάρουμε από εκεί! Έχει, αντίθετα, το νόημα της ενίσχυσης της... κεντρικότητάς του. Το ΠΑΣΟΚ πρέπει να καταστεί και πάλι το «κέντρο» πολιτικής και κοινωνικής έκφρασης της χώρας μας.

Να φύγουμε από το ΠΑΣΟΚ; Θέμα μπορούμε ν' αλλάξουμε, κόμμα όχι!

Κομματικός πατριωτισμός! Όχι, σε καμιά περίπτωση! Αν το ΠΑΣΟΚ δεν μπορεί ν' αναγεννηθεί, δεν είμαι εγώ, ο άλφα ή ο βήτα που θα το εγκαταλείψουμε, αλλά η ίδια η ιστορία, η κοινωνία και οι πολίτες.

Σαν απειλή ακούγεται αυτό! Ποιος είμαι εγώ που θα μπορούσα να απειλήσω; Κάνετε λάθος. Απλώς κάνω διαπιστώσεις.

Κάντε μου και μια πρόβλεψη. Θα τα βρείτε στο Συνέδριό σας; Οι περισσότερες αντιθέσεις είναι δευτερεύουσες, συναισθηματικού χαρακτήρα. «Αντιθέσεις στους κόλπους» του λαού, που έλεγε και ο Μεγάλος Τιμονιέρης... Ο Έλληνας και φυσικά και ο ΠΑΣΟΚτζής αρέσκεται να... του χαϊδέουν τ' αυτιά! Ο Σημίτης, όμως, το μόνο που δεν ξέρει είναι να λείει παραμύθια!

Ενώ ο Ανδρέας; Ο Ανδρέας ήταν ο... «Μεγάλος Αφηγητής» και, όπως έγραψε ένας αριστερός σχολιαστής, «ο άνθρωπος που ήξερε να λείει... ιστορίες». Όμως, σήμερα κανείς δεν είναι διατεθειμένος να μεταθέσει τα προβλήματά του στο απώτερο μέλλον! Απ' αυτή τη σκοπιά έχουμε ωριμάσει ως χώρα.

Ο πρωθυπουργός, όμως, έστω ειλικρινής, παραμένει απόμακρος. Ο εκσυγχρονισμός σας μυρίζει ολίγον – να με συγχωρείτε που το λέω – Betadin! Αποστειρωμένοι; Δεν νομίζω. Αλλά αφού ζητάτε πλάγιο λόγο, να το συνεχίσουμε. Γνωρίζετε το νεοελληνικό «από δω η γυναίκα μου, από κει το αίσθημά μου», έτσι; Λοιπόν, ο Έλληνας άλλον αγαπάει και άλλον εκτιμάει! Ο ελληνικός λαός γνωρίζει ποιος αντιπροσωπεύει τη σταθερότητα, ποιος κάνει τη λάντζα. Στις δημοτικές εκλογές, για παράδειγμα, προτίμησε να... ξεπορτίσει, στις εθνικές όμως, όπου κρίνεται η τύχη του νοικοκυριού, να είστε οίγουρος πως θα προτιμήσει τη σιγουριά και την προοπτική!

Δεν κατάλαβα, ο Κ. Καραμανλής ήταν το αίσθημα και ο Σημίτης η επίσημη σύζυγος; Θεός φυλάξει! Εννοούσα τον Ανδρέα. Τις δημοτικές τις ανέφερα ως απλό παράδειγμα... εξωσυζυγικής σχέσης.

Πάμε στη ΝΔ; Ούτε γι' αστείο!

Εννοώ... Κατάλαβα. Ήθελα απλώς να προσημειώσω αυτή την έκφραση: Ούτε γι' αστείο δεν πρέπει να συ-

ζητιέται η πιθανότητα επιστροφής αυτής της ΝΔ.

Τονίσατε το «αυτής»; Δηλαδή, για μια άλλη ΝΔ θα το συζητούσατε; Ασφαλώς! Η ύπαρξη μιας εναλλακτικής λύσης διευκολύνει τις κοινωνικές και πολιτικές δυνάμεις που δεν σκέφτονται μικροκομματικά αλλά εθνικά. Η σημερινή όμως ΝΔ είναι η χειρότερη ΝΔ της μεταπολίτευσης!

Τα ίδια υπερθετικά έλεγαν στο ΠΑΣΟΚ και για τον Μητσotάκη. Η ΝΔ του Μητσotάκη είχε συγκεκριμένες θέσεις. Μένοντας, όμως, όλη τη δεκαετία του '80 εκτός εξουσίας, ανέπτυξε διάφορα σύνδρομα και μονομανίες. Μιλούσε για χαμένη δεκαετία. Μη-δένιζε, δηλαδή, ολόκληρο το έργο του ΠΑΣΟΚ και του Α. Παπανδρέου. Ήταν φυσικό, λοιπόν, ερχόμενη στην εξουσία, να συμπεριφερθεί περίπου ως ταύρος σε υαλοπώλειο. Κρατικίστικο το ΠΑΣΟΚ; Άκρατες και αδέξιες ιδιωτικοποιήσεις αυτοί! Υποστήριξη των συντεχνιών το ΠΑΣΟΚ; Διάλυση του ασφαλιστικού αυτοί!

Μπλε υπερβολή κόντρα στην πράσινη υπερβολή. Με δυο λόγια, ο Μητσotάκης μαζί με τα βρομόνερα πέταξε και το μωρό! Φτάσαμε τότε, τα μέτρα της κυβέρνησης να ανακοινώνονται περίπου ως πολεμικά ανακοινωθέντα εναντίον της κοινωνίας. Όμως, στη βάση όλων αυτών υπήρχε τουλάχιστον κάποια δική του φυσικά λογική. Με τον Μητσotάκη ή το ΚΚΕ μπορείς να διαφωνείς. Αλλά γνωρίζεις τι ακριβώς πιστεύουν και τι λένε. Ενώ η σημερινή ΝΔ τι ακριβώς λέει; Ποιοι την εκφράζουν; Με τον κύριο Μάνο μπορεί να διαφωνείς, αντιλαμβάνεσαι όμως ότι, παρ' ότι ιδεολογικός αντίπαλος, νεοφιλελεύθερος, διαθέτει μια συγκρότηση, θέσεις. Η σημερινή ΝΔ πλειοδοτεί απλώς παντού!

Σ' αυτό σας μιμείται νομίζω. Ναι, μιμείται τον χειρότερο αυτό μας! Πιθηκίζει ένα «συνδικαλιστικό ΠΑΣΟΚ» σε μια εποχή, όμως, που ο κόσμος κρίνει με βάση συγκεκριμένες θέσεις...

Θα μου πείτε κι εσείς ότι η ΝΔ δεν έχει θέσεις κ.λπ., κ.λπ. Αν μου επιτρέπετε, αυτή εδώ δίπλα μου είναι η ομιλία του κ. Καραμανλή στην 7η Εθνική Συνδιάσκεψη της ΝΔ στο Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας στις 12/12/98. Σας διαβάξω λοιπόν από τη σελίδα (1) και (2) τους πέντε βασικούς άξονες πολιτικής της ΝΔ: αποτελεσματικότητα, αξιοπιστία, διαφάνεια, ποιότητα, έμπνευση! Όπως βλέπετε, το μόνο που λείπει είναι η... ποίηση και η πεζογραφία!

Μα πρόκειται για γενικούς άξονες! Ακριβώς. Τόσο γενικούς που δεν συνιστούν όχι μόνο πολιτική πρόταση, αλλά ούτε καν πολιτικό λόγο! Δείτε πιο κάτω: «Η ΝΔ είναι η μόνη γνήσια, αντικρατική δύναμη της χώρας!» Τύφλα να 'χουν οι πάλοι ποτέ ομάδες των Εξαρχείων! Και συνεχίζει με τους δέκα στόχους του προγράμματός της. Θέλετε να τους διαβάσω;

Σας παρακαλώ, όχι! (γέλια) Και όμως πρέπει. Ακούστε με: Ρυθμό ανάπτυξης πάνω από 3%, Διαρθρωτικές αλλαγές, Αναμόρφωση δημόσιας διοίκησης, Προϋπολογισμό μηδενικής βάσης, Φορολογική μεταρρύθμιση, Δυναμική απασχόλησης, Ενίσχυση μικρομεσαίων, Συγκρότηση στρατηγικής για τον αγροτικό τομέα, Καταπολέμηση εγκληματικότητας, Παιδεία. Όπως βλέπετε, στον πάντα ανοιχτό κατάλογο της ΝΔ στις τελευταίες θέσεις μπαίνουν και κάνα δυο θέματα από την επικαιρότητα. Μα, σας παρακα-

λώ, ποιος σοβαρός Έλληνας πείθεται μ' αυτές τις γενικότητες; Η ΝΔ είχε όλο τον καιρό να ετοιμάσει με το think tank που διαθέτει(;) ένα άλλο εθνικό σχέδιο, π.χ. για την απασχόληση. Τόσο μάλιστα που το δικό μας είναι και φτωχό και αδέξιο: Αντ' αυτού γενικολογεί με την... αβραμοπούλεια λογική: να μη δυσαρεστήσουμε κανέναν. Γι' αυτό σας λέω, αν κερδίσει αυτή η ΝΔ θα 'ναι σκέτη καταστροφή για τη χώρα! Έστω και μέσα στην ΟΝΕ!

Μια και το αναφέρατε. Η ΝΔ έχει δίκιο όταν ισχυρίζεται ότι ιστορικά συρθήκατε στις θέσεις της, π.χ., στο ζήτημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Δεν έχετε δίκιο. Η ευρωπαϊκή επιλογή για την ελληνική Δεξιά υπήρξε κυρίως μια ψυχροπολεμική επιλογή. Το «Ανήκουμε στη Δύση» του Καραμανλή του παλιότερου ήταν δήλωση πίστης στον... ατλαντισμό εναντίον κάθε ιδέας ανεξαρτησίας. Η Δεξιά πίστευε σε μια «ΕΟΚ-φρούριο αντικομμουνιστικό». Ρίξτε μια ματιά στη σημερινή ΕΕ του Ντ' Αλέμα, του Ζοσπέν, του Μπλερ και του Σρέντερ. Βλέπετε τίποτα από την ΕΟΚ που ονειρευόταν η ΝΔ;

Ας ξανάρθουμε στο ΠΑΣΟΚ. Στο «χωνευτήρι ΠΑΣΟΚ». Μπορείτε να μου εξηγήσετε τι κοινά σημεία έχετε, για παράδειγμα, ο κ. Παπαθεμελής κι εσείς; Τον κ. Παπαθεμελή δεν τον γνωρίζω προσωπικά. Εκτιμώ όμως την ιδιαίτερη, όπως φαίνεται, γνώση του της αρχαιοελληνικής γραμματικής. Τώρα, με αρκετές δημόσιες θέσεις του διαφωνώ ριζικά. Ωστόσο, πρέπει να σας πω ότι τα κόμματα δεν περιλαμβάνουν άτομα με την ίδια... ψυχρούσυνθεση, αλλά με κοινές βασικές πολιτικές αρχές. Στα ιδεολογικά τώρα: Ξέρετε ότι εγώ δεν είμαι ούτε νεοορθόδοξος ούτε «Ελληναράς». Αυτό όμως δεν με εμποδίζει να παρακολουθώ, π.χ., τη σκέψη του κ. Γιανναρά. Πρέπει να σας πω λοιπόν πως διαβλέπω μια σημαντική στροφή και σ' αυτό το ρεύμα, η οποία νομίζω ξεκίνησε από τον κ. Ράμφο... Μια στροφή που αντιμετωπίζει την Ελλάδα από τη σκοπιά του αύριο και όχι του χθες. Και αυτό είναι «άκρως» θετικό.

Βλέπω είστε ενημερωμένος για τα «νεοορθόδοξα» ρεύματα. Προσπαθώ. Ξέρετε, στην Ελλάδα βάζουμε εύκολα ταμπέλες. Προσωπικά τις κατηγοριοποιήσεις «ελληνοκεντρικοί», «κοσμοπολίτες» κ.λπ. δεν τις ασπάζομαι. Πρόκειται για παιχνίδια ταυτότητας των διανοουμένων. Οι πολίτες είναι συνήθως... πιο σύνθετοι!

Ποια είναι η γνώμη σας για τον Αρχιεπίσκοπο Χριστόδουλο και τον Δημήτρη Αβραμόπουλο; Τους αστέρες των δημοσκοπήσεων. Δεν γνωρίζω για ποιο λόγο του βάλανε πακέτο, όμως θα σας απαντήσω. Φίλος μου κοινωνιολόγος υποστηρίζει ότι στους μεταμοντέρνους καιρούς μας παρατηρείται μια περίεργη αναβίωση μεσαιωνικών τελετουργικών. Η μεγάλη διάψευση των ημερών μας είναι το γεγονός ότι μπορούν να συνυπάρξουν τα ΡC με τις... δεισιδαιμονίες! Μπορείς, για παράδειγμα, να δεις κάποιον το πρωί να εργάζεται στο Χρηματιστήριο και το βράδυ να συμμετέχει σε κάποιο από τις δεκάδες παραθρησκευτικές οργανώσεις. Τώρα, για τον κ. Χριστόδουλο, τι να σας πω. Αρκετές τοποθετήσεις του με βρίσκουν ριζικά αντίθετο, άλλες τις συμμαρίζω. Σε κάθε περίπτωση, πάντως, έχει διαλέξει ένα άκρως επικίνδυνο «όχημα»: τα ΜΜΕ. Αργά ή γρήγο-

ρα, απ'τα ΜΜΕ δεν γλιτώνει κανείς.

Σαν να τα στρογγυλεύετε λίγο! Όχι, καθόλου! Το πρόβλημά μου δεν είναι ο κ. Χριστόδουλος. Όμως, ανήκω σε μια γενιά που, για παράδειγμα, θεωρεί σίγουρα μεγαλύτερη αμαρτία να φτιάξει ένας μηχανικός έναν ελαττωματικό δρόμο στον οποίο θα σκοτωθούν άνθρωποι, από το να συνάψει προγραμμαίες σχέσεις. Αν η «νεοορθοδοξία» έχει κότσια, ιδού η Ρόδος... Ο Χριστόδουλος λοιπόν φέρνει πολλούς σε... αναστάτωση, γιατί δεν υπακούει στα παγιωμένα στερεότυπα ενός γαλήνιου και βαρετού ιεράρχη. Τηρουμένων των αναλογιών, μπορεί να αποδειχθεί εκουγχρονιστής της ελλαδικής εκκλησίας!

Ο Χριστόδουλος εκουγχρονιστής; Βλέπετε; Το παρεξηγήσατε αμέσως. Είπα, τηρουμένων των αναλογιών! Έπειτα, η εκκλησία είναι 80% παράδοση και 20% πραγματικότητα, άρα δύσκολα τα πράγματα. Όπως και να 'χει, προτιμώ έναν ιεράρχη που λέει ανέκδοτα από κάποιον που είναι παρών μόνο στους αγιασμούς. Αρκεί, βεβαίως, να επεκτείνει τη δράση του, εκτός των προγραμμαίων σχέσεων, και στην εξώφθαλμη κοινωνική αδικία.

Ξεχάσατε τον κ. Αβραμόπουλο! Δεν τον ξέχασα καθόλου. Προηγούμενως είχα αρχίσει να σας μιλώ για τον Μεσαίωνα και τους μεταμοντέρνους καιρούς μας. Η εισαγωγή αυτή αφορούσε κυρίως τον κ. Αβραμόπουλο. Μερικοί «τακτικιστές» στο ΠΑΣΟΚ θεωρούν ότι πρέπει να αφήνουμε να καλλιεργείται ο «μύθος Αβραμόπουλου» εναντίον της ηγεσίας της ΝΔ. Προσωπικά αυτές τις απόψεις τις θεωρώ εντελώς ανεύθυνες! Το «φαινόμενο Αβραμόπουλος» το θεωρώ άκρως ανησυχητικό. Το να θεωρείται ένας άνθρωπος που δεν είπε ποτέ τίποτα ως εν δυνάμει πολιτικός παράγων αποτελεί δείγμα βαθιάς κρίσης του πολιτικού μας συστήματος.

Σας έχει πειράξει στο ΠΑΣΟΚ ο περίπατος του κ. Αβραμόπουλου στις δημοτικές; Μερικοί είπαν ότι έβαλε την... ταφόπλακα στην Κεντροαριστερά! Τις μόνες ταφόπλακες που εγώ είδα ήταν αυτές στην Πλατεία Συντάγματος! Όμως, προσωπικά, η άνετη νίκη του κ. Αβραμόπουλου, με αντίπαλο ένα πολιτικό πρόσωπο όπως η κα Δαμανάκη, όντως με έχει εννοχλήσει! Θεωρώ ανησυχητικό το φαινόμενο που θέλει τους πολιτικούς του αύριο σε διαφημιστικό σελόφω. Κι επειδή ίσως η σύγκριση με την κα Δαμανάκη να μην εκφράζει αυτό που θέλω να σας πω, λόγω του ότι προσωπικά είμαι δεμένος με την ιστορία και το πρόσωπο της Μαρίας, θα σας αναφέρω ένα άλλο πολιτικό πρόσωπο: την κα Μπακογιάννη!

Τι σχέση έχει η κα Μπακογιάννη; Προσέξτε, είναι δυνατόν να τοποθετείται η κα Μπακογιάννη, ένα «πολιτικό on» –πέρα από τις όποιες διαφωνίες μπορείτε να έχετε μαζί της– στο ίδιο επίπεδο με έναν άνθρωπο που... κατασκευάζει ηλεκτροφόρα έλατα; **Δεν είναι, πάντως, μόνο τα ηλεκτροφόρα έλατα που τον έφεραν στην κορυφή.** Για μένα η επιτυχία του Αβραμόπουλου ή, καλύτερα, η δημοτικότητα

σου και όχι στο ποιο κόμμα θα επιλέξουν. Προς το παρόν τουλάχιστον!

«Ρεκτιφιέ» του ΠΑΣΟΚ, «εκουγχρονισμός», «Κεντροαριστερά». Μπορείτε με δυο λόγια, σε απλά ελληνικά, να μου εξηγήσετε πού οδηγούν όλα αυτά; Θα μου επιτρέψετε να ξεκινήσω με την ανάλυση ή «διάγνωση», αν θέλετε, πριν πάω στη «θεραπεία». Η ανάλυση, λοιπόν, της ελληνικής κοινωνίας φέρνει

στην επιφάνεια τις τεράστιες αλλαγές που έχουν επέλθει τις τελευταίες δεκαετίες. Αλλαγές που σφειλονται σε όσα έγιναν στη χώρα (άρα, και στη δράση του ΠΑΣΟΚ), αλλά και σε όσα κοσμολογικά συντελέστηκαν παγκοσμίως. Αν το σκεφθείτε καλά, η απόσταση από το '74 δεν είναι απλώς μια 25ετία. Με όρους ιστορίας θα έλεγα πως είναι η απόσταση δύο «εποχών». Ο κόσμος δεν είναι πια διπολικός –άρα, αλλάζουν όλα τα γεωπολιτικά δεδομένα. Το κράτος-έθνος δεν υφίσταται με την παλιά μορφή και η οδός Σοφοκλέους είναι... δυο ρουφηξίες δρόμος από τη Γουόλ Στριτ!

Αυτό το «δυο ρουφηξίες» από πού σας προέκυψε; Με συγχωρείτε. Προφανώς, δεν ακούτε Καζαντζίδη! Δεν θυμάστε τον στίχο «να 'τανε ο πόνος ένα τσιγάρο δρόμος»;

Έχετε μελετήσει και τον Καζαντζίδη! Συνεχίστε... Οι νέες τεχνολογίες, πληροφορική κ.λπ. Το 1974 βρίσκονταν, σε σχέση με σήμερα, σε πρωτόγονο στάδιο. Σ' αυτό τον νέο κόσμο πρέπει να τρέξει το νέο όχημα του ΠΑΣΟΚ...

Η Μακλάρεν που λέγατε... Τότε ίσως δεν χρειάζεστε τον Κώστα Σημίτη, αλλά τον Νίκι Λάουνη! Έξυπνο! Αλλά ταυτοχρόνως και αληθινό. Οι νέοι ηγέτες πρέπει να γνωρίζουν από «πίστες» –διάβαζε διεθνή οικονομία. Με ρήτορες επαρχιακών μπαλκονιών θα βγούμε έξω από την κούρσα από την εκκίνηση κιόλας! Το ΠΑΣΟΚ, για να

επιτρέψω σε αυτό που λέγαμε, στην... υπερ-κυβερνητική του θητεία εξάλειψε κοινωνικές και κυρίως πολιτικές καθυστερήσεις της χώρας, που εκκρεμούσαν άλλες 40, άλλες 50 και άλλες 100 χρόνια! Όμως, αυτές οι αλλαγές γρήγορα ξεπεράστηκαν απ'ότι συνέβη παγκοσμίως.

Ενώ κάποιες αλλαγές στράβωσαν εντελώς. Ναι, όπως το Δημόσιο. Από «άνδρo» της δεξιάς παράταξης, αυταρχικό, αλαζονικό, ιεραρχικό και καταπιεστικό, εκδημοκρατίστηκε τόσο ώστε έγινε... μπάχαλο.

Μπάχαλο, με τη συνδικαλιστική πολλές φορές σφραγίδα του ΠΑΣΟΚ. Δεν το αρνούμαι. Όταν, όμως, οι πολίτες βλέπουν ένα μπάχαλο και ακούν τη νεοφιλελεύθερη προπαγάνδα, ότι κράτος ίσον μπά-

“Το ΠΑΣΟΚ ήταν ένα αγροτικό τζιπ 4Χ4... Σήμερα πρέπει ν' ανταγωνιστούμε Μακλάρεν σε διεθνείς πίστες!”

του ερμηνεύεται, όπως σωστά σημείωσε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, στην τελετή απονομής του κλειδιού, μεταλλίου –τα μεπερδέυω αυτά...– της πόλης: λόγω του «βαρετού πολιτικού σκηνικού». Ο κόσμος θέλει κάτι νέο, φανταχτερό και ελπιδοφόρο.

Παραδέχετε ότι είναι όλα αυτά ο κ. Αβραμόπουλος; Δεν γνωρίζω σε ποιο βαθμό. Ο Ευάγγελος Βενιζέλος είπε πρόσφατα ότι υπάρχει η πολιτική που παράγει εικόνα και η πολιτική που παράγει κοινωνικά αποτελέσματα. Είναι λυπηρό να διαπιστώνεις ότι στους καιρούς μας κερδίζει συχνά η πρώτη.

Διαβλέπω μια ηττοπάθεια! Καμία ηττοπάθεια. Οι Έλληνες είναι πολιτικά όντα. Παρασύρονται ίσως στο ποια φανταχτερή εκπομπή θα παρακολουθή-

χαλο, άρα μη κράτος (στην υγεία, στην παιδεία, στην έρευνα, στις συγκοινωνίες κ.λπ), εύκολα μπορεί να πουν μέσα τους: ας τα ιδιωτικοποιήσουμε όλα να ησυχάσουμε!

Παραμένετε θιασώτης της Κεντροαριστεράς; Η Κεντροαριστερά αποτελείται από ένα κοινωνικό «κέντρο» (τη ραχοκοκαλιά της χώρας) και μια «αριστερή» πολιτική πρόταση. Το «κέντρο» πρέπει να εκφραστεί σε προοδευτική κατεύθυνση για πολλούς λόγους. Πρώτον, γιατί με τη νεοφιλελεύθερη πρόταση θα πολεμηθεί, θα συρρικνωθεί. Άρα, η συμμαχία αυτού του «κέντρου» με τους «από κάτω» του και όχι με τους «από πάνω» του είναι ζωτικής σημασίας.

Πιο πρακτικά: Θα τα «βρείτε» με τον Συνασπισμό; Κάθε πολιτική συμφωνία, συμμαχία, ή όπως αλλιώς θέλετε, που δεν διαθέτει την αντίστοιχη κοινωνική της γείωση είναι καταδικασμένη να μείνει γράμμα κενό. Σ' αυτό όλοι συμφωνούν. Το κρίσιμο σημείο, κατά τη γνώμη μου, είναι ότι ισχύει και το ακριβώς αντίστοιχο: οι κοινωνικές συγκλίσεις ή συμφωνίες που δεν καταφέρνουν να εκφραστούν πολιτικά αργά και γρήγορα θα ακυρωθούν. Για μένα, πλησιάζει η ώρα που θα πρέπει το «πολιτικό επίπεδο» στη χώρα μας να αναδιαταχθεί με βάση τις αλλαγές του αντίστοιχου κοινωνικού.

Στις ευρωεκλογές; Γιατί όχι; Ξέρετε, μιας και το αναφέρατε, οι ευρωεκλογές δεν είναι «πολιτική δημοσκοπήση», όπως λένε ακόμα και σοβαροί αναλυτές. Η Ευρώπη δεν είναι «αλλού», είναι εδώ, και οι μάχες στην Ευρώπη δεν κερδίζονται με συνθήματα, ούτε με γιουρούσια. Δηλαδή, αν πρόκειται να προτείνεις κάτι, πρέπει να τεκμηριώσεις το γιατί και κυρίως το πώς. Σ' αυτή τη μάχη, λοιπόν, γιατί να μη συμπαραταχθούν οι όμορες πολιτικά και ιδεολογικά δυνάμεις; Οι πολίτες ζητούν λύσεις, πρωτοβουλίες, όχι υπομνήματα-άλλοθι.

Και ποιο θα ήταν το αποτέλεσμα; Δεν εννοώ πάντως μια «πολιτική κουρελού» με 2-3 ΠΑΣΟΚ, 3-4 Συνασπισμούς και λίγους Κεντρώους. Αυτό το σχήμα θα έπασχε από την κύρια ασθένεια του ΣΥΝ.

Ποια είναι αυτή η ασθένεια; Το επί της διαδικασίας. Κάνεις μια ερώτηση και αντί να σου απαντήσουν αρχίζουν τα διαδικαστικά. Κατά βάθος, η επικέντρωση στα διαδικαστικά δείχνει μια άκρως συντηρητική νομική κουλτούρα... Η πολιτική δεν είναι δικαστήριο. **Να φανταστώ πού πάνε τα βέλη;** Να μη φανταστείτε. Δεν αφορούν κανέναν προσωπικά.

Ο Συνασπισμός δεν βλέπω να δείχνει το ίδιο «ερωτευμένος» με τους κεντροαριστερούς του ΠΑΣΟΚ. Εγώ δεν μιλάω για συμφωνίες κορυφής, αλλά για κάτι ποιοτικά νέο. Ο Συνασπισμός, από αυτή τη σκοπιά, είναι το ίδιο, αν όχι περισσότερο παρωχημένος με το «ιστορικό ΠΑΣΟΚ». Βρίσκεται ακόμα στην παιδική ηλικία της... «συνεπούς αντιπολίτευσης»! Δεν καταλαβαίνει πως, π.χ., παίρνει μέρος στη διακυβέρνηση της χώρας απ' την ώρα που... ιδρύθηκε!

Σας υπαγορεύουν, δηλαδή, μυστικά πώς θα διοικήσετε το κράτος; Όποιος παίρνει μέρος στο πολιτικό γίγνεσθαι επηρεάζει τα πράγματα. Για να μη σας πω πως τμήμα της πολιτικής του ΠΑΣΟΚ οφείλεται σε ανθρώπους που ανήκουν στον ευρύτερο κοινωνικό περίγυρο του ΣΥΝ και του... προκατόχου του!

Ας έρθουμε σε κάτι άλλο. Πώς θα πάνε στο εξής οι

τιμές του... πετρελαίου; Αντιλαμβάνομαι το χιούμορ σας, φοβάμαι όμως ότι ο δικός μας ΟΠΕΚ δεν είναι τόσο γνωστός στους αναγνώστες μας όσο ο άλλος.

Ας πούμε, λοιπόν, τι είναι αυτός ο περίφημος ΟΠΕΚ... Ό, τι σημαίνουν τα αρχικά του! Όμιλος Προβληματισμού για τον Εκσυγχρονισμό της Κοινωνίας! **Πολιορκητικός κριός του Σημίτη ή, όπως είπε ο σύμβουλος σας Παντελής Οικονόμου, «εκτροφείο παραγόντων».** Ούτε το ένα, ούτε το άλλο. Καταρχάς, ο πολιορκητικός κριός παραπέμπει σ' ένα φρούριο, ένα κάστρο που πρέπει να κατακτηθεί! Ο Σημίτης είναι πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ και πρωθυπουργός της χώρας. Άρα, τι να αλώσει; Τώρα εγώ, ως πρόεδρος του παραρτήματος Πειραιά του ΟΠΕΚ, δεν αισθάνομαι καθόλου ως εκτροφέας ή... σταυλάρχης! Στον Παντελή Οικονόμου θα έλεγα μόνο πως το «παραγοντικό» είναι κυρίως κομματική αρρώστια.

Γιατί αυτά που κάνετε στον ΟΠΕΚ δεν τα κάνετε στην τοπική σας οργάνωση, ρωτούν οι «σύντροφοί» σας. Τα τελευταία 10-15 χρόνια, οι τοπικές οργανώσεις φυτοζωούν. Όχι μόνο δεν παράγουν στελέχη, αλλά ούτε πολιτική! Τα κόμματα της εξουσίας, με πρώτο το ΠΑΣΟΚ, από «συλλογικοί διανοούμενοι» έχουν καταστεί «συλλογικοί κομματάρχες». Από την άλλη, πολλαπλασιάζονται οι σκεπτόμενοι-ενεργοί πολίτες που δεν θέλουν καμιά κομματική ταυτότητα. Λοιπόν, σ' αυτό το νέο σκηνικό θα πούμε αυτάρεσκα «όποιος έχει πρόταση ας έρθει με συστατική επιστολή δυο φίλων του στο κόμμα να μας τα πει». Αυτό δείχνει κομματική αλαζονεία και υποτίμηση της κοινωνίας! Δεν θα μας έδιναν ούτε το χέρι τους, αν πηγαίναμε να τους βρούμε με την κομματική μας ταυτότητα ανά χείρας.

Δεν προωθείτε, δηλαδή, τη «γραμμή Σημίτη» και εκτός ΠΑΣΟΚ; Αν δεν κάνω λάθος, η «γραμμή Σημίτη» είναι η κυβερνητική και η κομματική γραμμή. Αν τώρα, όπως λέτε, την προωθούμε και εκτός ΠΑΣΟΚ, τότε το λιγότερο που θα 'πρεπε είναι να μας αναγνωρίσουν... πολιτικές υπερωρίες.

Να σας θέσω ένα ερώτημα για το οποίο μάλλον πρέπει να είστε προετοιμασμένοι. Συμπληρώνονται 3 χρόνια από την ανάληψη της προεδρίας στο κόμμα και στην κυβέρνηση από τον Κ. Σημίτη. Πόσο προχώρησε ο εκσυγχρονισμός στην κοινωνία; Αν κρίνουμε αυτή την τριετία σε σχέση μ' αυτά που θα 'πρεπε να έχουν γίνει, από τη σκοπιά, δηλαδή, των κοινωνικά αναγκαίων βημάτων, ρήξεων, αλλαγών, τότε αβίαστα θα σας πω ότι έχουν γίνει ελάχιστα!

Με εκπλήσσετε που το παραδέχεστε! Το σημειώνω με ευχαρίστηση! Συνεχίζω όμως! Αν, αντίθετα, κρίνουμε αυτή την τριετία, σε σχέση με την κοινωνικοπολιτική κατάσταση την οποία παρέλαβε ο κ. Σημίτης και σε σχέση με τις εγγενείς δυνατότητες (πολιτικές, κοινωνικές) του πολιτικού μας συστήματος να αυτομεταρρυθμιστεί, τότε αβίαστα πάλι θα σας πω ότι έχει συντελεστεί μια κοσμογονία! Σκεφθείτε μόνο πού ήταν η Ελλάδα όχι απλώς στο μέτωπο του πληθωρισμού, της οικονομίας κ.λπ. Αυτά έγιναν με σκληρή προσπάθεια, αλλά σχετικά... «εύκολα». Σκεφθείτε το γενικό «κοινωνικό κλίμα» που παρέλαβε ο Κώστας Σημίτης και αυτό που κυριαρχεί σήμερα, για να αντιληφθείτε ότι αποτελεί άθλο η αλλαγή αυτή!

Παραμένετε, λοιπόν, «σημιακός»; (γέλια) Ο Κώ-

στας Σημίτης είναι η μόνη Νέα Ήπειρος. Είναι αυτός που μπορεί να εκφράσει τον νέο κόσμο, όπως αναδύεται σήμερα μπροστά μας.

Να το εκλάβω και αυτό ως απάντηση στο «νέο» που φέρεται να εκπροσωπεί ο Δημήτρης Αβραμόπουλος; Μα την ύστερη νεωτερικότητα δεν μπορεί να την εκφράσει κανείς άλλος. Πόσο μάλλον ένας μεταμοντέρνος σχηματισμός απ' το top 10 των πλέον γοητευτικών! Γι' αυτό είναι δικό μας έργο η αναδιάρθρωση όλου του πολιτικού συστήματος, γνωρίζοντας ότι οι οριζόντιες γραμμές που διαπερνούν όλους τους κομματικούς χώρους διαμορφώνουν νέες συναινέσεις και νέες αντιθέσεις. Σε μια εποχή που η ελπίδα βυθίζεται, η μόνη νέα ήπειρος πρέπει και μπορεί να συγκεντρώσει γύρω της όλες τις δυνάμεις που θα διαμορφώσουν το μέλλον, ανεξαρτήτως πολιτικής και κομματικής καταβολής. Ο Κώστας Σημίτης αποτελεί τη σίγουρη εγγύηση ότι το πέρασμα στη νέα εποχή θα πραγματοποιηθεί με πολιτικό βηματισμό και όχι με την επικίνδυνη και μεταμοντέρνα αποδόμηση του «πολιτικού».

Ας αφήσουμε τα πολιτικά και να κλείσουμε με τα προσωπικά σας. Ξεχάσατε, νομίζω, ότι το «προσωπικό» είναι πολιτικό». Από την μπανιέρα έως τα... γεωπολιτικά, η πολιτική είναι μία και ενιαία.

Ξύπνησε ο αριστεριστής μέσα σας... Δεν είναι γι' αυτό. Πριν ανακαλύψουν τα κοινωνικά κινήματα το «προσωπικό» και το «πολιτικό», όλοι οι σοβαροί αστοί διανοητές γνώριζαν την αξία της... συνέπειας, το αδιάσπαστο της ανθρώπινης ολότητας.

Η «δημόσια εικόνα» σας πρέπει να σας πω ότι παραπέμπει σ' έναν άνθρωπο του παρασκήνιου, μακιαβελικό θα 'λεγα. Τι έχετε να πείτε; Δυστυχώς στην Ελλάδα, τις περισσότερες φορές, η «δημόσια εικόνα» σχηματίζεται μέσω των... παραπολιτικών στηλών κι όχι μέσω των πράξεων και των θέσεων των προσώπων. Στην περίπτωση μου θεωρώ ότι έχει παίξει ρόλο η φύση της θέσης μου. Στην πραγματικότητα, δεν πιστεύω ούτε στην ίντριγκα ούτε στο παρασκήνιο. Αν κάτι τέτοιο ήταν αλήθεια, δεν θα μπορούσα να δουλέψω όχι τρία χρόνια αλλά ούτε μία βδομάδα με τον Κώστα Σημίτη. Ο Κώστας Σημίτης όχι απλώς απεχθάνεται, αλλά αγνοεί παντελώς την παρασκηνακήνιη πολιτική, μέχρι βαθμού παρεξήγησης!

«Αριστεριστής», γόνος της Κρήτης και της Β' Πειραιά, που βρέθηκε στα σαλόνια της εξουσίας. Πώς αισθάνεστε τα βράδια; Μοναξιά! Γύρω στις 8.00 με 9.00 το βράδυ βγάζω τη γραβάτα, τηλεφωνώ σε παλιούς καλούς φίλους και... επιστρέφω στις ρίζες! Δραπετσώνα, Κοκκινιά, Πειραιάς! Τρώω μανιωδώς γάιρο, πίνω ρετοίνα και παίρνω ισχυρές δόσεις... πραγματικότητας!

Μη μου πείτε ότι δεν αλλάξατε καθόλου! Άλλαξα, πώς δεν άλλαξα. Απομυθοποίησα τους αξιωματούχους και, νομίζω, δεν κινδυνεύω πια από εκείνη τη γοητευτική κοκότα που είναι η εξουσία.

Κοκότα; Κοκότα! Το μόνο που μπορεί να σου προσφέρει είναι μια ψευδαίσθηση! Έχω ξαναπει πως προσωπικά δεν μεπρεδύω τον «ρόλο» με το «πρόσωπο». Γνωρίζω να ξεχωρίζω τι ανήκει στον πρώτο και τι σε μένα! Οι ρόλοι, όμως, αλλάζουν στη ζωή. Οι μόνοι που έχουν ισοβιότητα ταυτότητας και ρόλου είναι οι... δεσποτάδες! IM!